

Dr Gahs Aleksander: Crne stranice kulture roda ljudskoga.

Dr Bakšić Stjepan: Teozolija.

Dr Fran Barac: Djevica Bogorodica i Spasitelj u Sumeru (između g. 4000 i 3000 pr. Krista) po g. G. Novaku.

Kako se pokazalo, vrijeme je ovaj puta dobro izabrano. Dvorana je svaki puta bila puna raznovrsne publike. Kako se u Zagrebu vrlo puno predaje, vrlo mnogo govori i na način, što katkada i ne služi na čast znanstvenoj visini kulturnog centra kao što je Zagreb, potrebno je, da se u Jeronimskoj dvorani nade žarište, odakle će se moći slušati riječ, što služi istini, ljepoti života i pravoj dobroti čovjeka. Ima u svim slojevima ljudi, koji su željni da čuju i vide nešto više iznad zbivanja u materiji i nešto drugo osim previranja »savremene stvarnosti« i čudesa moderne tehnike. Ima jedan život duše i područje religije, a s tim u vezi mnogo pitanja, na koja treba dati jedan doličan odgovor. Uz Božju pomoć nastojat će HBA, da toj potrebi bar djelomično udovolji, kako se opravdano može nadati, da je udovoljila i ovim ciklusom.

A. Ž.

Recenzije.

Dr. Dragutin Peček: Liturgika ili nauka o bogoslovnim obredima katoličke crkve. S 20 slika i geografskom kartom. Peto izdanje. Zagreb, Tisak Tipografije. Cijena Din 24 broš.

Već se iz osnovne direktive za detaljnu izradbu nacrtu prerađbe srednjoškolskog udžbenika za liturgiku, što ju je objelodanio predsjednik bivšeg HKKD dr. J. Oberški u Katoličkom Listu 1926., br. 50, str. 688., jasno razabire, da cilj, koji ima taj udžbenik da postigne, stoji u tomu, »da se liturgija bolje shvati i jače u srce utisne«. Ovo je još jače istaknuto u rezoluciji katehetske ankete, što se održavala u Zagrebu pod kraj 1926. Rezolucija o izradbi udžbenika za liturgiku glasi doslovce i u cjelini: »Dosađašnji udžbenik za liturgiku treba prerađiti tako, da se mjesto mršava nabiranja, na gdje kojim mjestima neke vrste znanstvenog aparata, pokaže stilom plemenitim i toplim ljepota i uzvišenost crkvene liturgije, da se mladež potakne na pobožno vladanje kod službe Božje i dostojno primanje sakramenata. Kod blagdana nije dosta samo napominjati ih, nego historijski prikazati njihovo znamenovanje i njihov međusobni odnos. Budući da se u IV. razredu po osnovi ne će moći opširno razlagati nauka o sv. sakramentima, neka se simbolikom njihovih obreda istakne i nutrašnja njihova moć i djelovanje (dogmatski nauk). Kako pak u našim krajevima živi narod u dvije i kraj dviju liturgija, neka se dodadu i glavne stvari

iz liturgije istočnog obreda, pokažu i isporede zajednički njihovi glavni dijelovi, da im mogu prema ustanovama Kodeksa prisustvovati vjernici drugoga obreda. Knjiga neka bude kao i dosad po mogućnosti što više ilustrirana i s nekim odabranim liturgijskim pjesmama« (Katolički List 1927, br. 1, str. 8.).

Prikazujući dakle ovo novo izdanje ovog srednjoškolskog udžbenika treba skrenuti ponajglavniju pažnju onamo, da li, i u koliko ovo novo izdanje odgovara spomenutim direktivama, koje su izražaj suvremenih potreba i shvaćanja i naših naročitih prilika.

Moram nažalost istaći, da ova liturgika ne odgovara onim zahtjevima, koji su na nju bili stavljeni. Nekoji su dođuše paragrafi nanovo obradeni, neki su i novi (Godišnjica posvećenja crkve, Katakombe, Krštenje u prvo doba kršćanstva). Imade izmjena u tekstu drugih paragrafa. U glavnom su unesene novije promjene tako, da se nije ponovio slučaj, da se nakon više godina, što su uvedeni novi propisi za post, još uvijek u našim školskim udžbenicima štampaju stari propisi. Ali osnovne misli, koju traže rečene direktive, zaludu tražimo u ovom novom izdanju. Namjesto da se »toplom stilom pokaže ljepota i uzvišenost crkvene liturgije, da se mladež potakne na pobožno vladanje kod službe Božje i dostojno primanje sakramenata«, ostalo je u glavnom samo »mršavo nabranje«. To je čista pouka u liturgici, a nije ni pokušano, da se dade omladini liturgijski smisao i život. To je osnovna pogreška ovog udžbenika. Tako se na pr. opširno tumači obred svete mise, ali nije naznačeno ni istaknuto, da sveta misa nije samo stvar svećenikova, nego funkcija, koju svećenik vrši u živoj zajednici s vjernim pukom i cijelom Crkvom. Nigdje nije dana nikakva uputa, kako i na koji način da mladež i uopće vjernici budu »pobožni i sabrani« kod svete mise. Nigdje se ne upućuju vjernici da »mole svetu misu« kad joj prisustvuju. Hrvatsko se izdanje misala spominje samo usput, kao vrelo, otkale su uzeti neki tekstovi. Nije spomenuto čak ni na str. 27. gdje se ističe, da »imamo prijevoda liturgijskih knjiga, kojima se puk može služiti«, a barem bi ovdje trebalo u suvremenoj liturgici spomenuti konkretno ovaj hrvatski prijevod, da se onda u poglavlju o svetoj misi opširnije pokaže, kako će vjernici s njim u ruci »bolje shvatiti svetu misu i jače je utisnuti u srce«. I bez obzira dakle na pojedine pogriješke (kojima je teško posvećeno izbjeći) osnovna je koncepcija i obradba ove knjige sasvim nesuvremena, zastarjela, i prema tomu pogrešna. A to zato, jer se daci daju suho opisivanje i nabranje mjesto života.

Ne želim posebice zalaziti u pojedinačne zamjerke, od kojih je mnoge naveo dr. Miroslav Matijaca u Listu biskupije splitsko-makarske 1932. br. 10., str. 103—107. Mnoge su od njih vrlo opravdane, osobito one, koje se odnose na opremu knjige, na nesistematičnost i loš izbor ilustracija. Vjeronaučni bi udžbenici, pa bili oni i »privatna izdanja«, ipak trebali da gledom na formalnu stranu budu ravni udžbenicima iz svjetovnih predmeta. Ne bih zamjerio, što u ovoj liturgici nema ništa o djelovanju Crkve u misijama. Nema sumnje, da je danas, u doba raširenog misijskog rada, misijologija veoma važna stvar, ali je sasvim drugo pitanje, da li ovo spada

u liturgiku. Držim da ne spada. Moglo bi se lijepo uvrstiti na pr. u apologetiku, kao posebni dodatak u odlomku o univerzalnosti Crkve. Stoga smatram, da je u udžbeniku liturgike sasvim suvišno prikazivati teritorijalno razdijeljenje Crkve u našim krajevima. Sve, kad bi priložena geografska karta naših dieceza i bila tačna, ona ne bi spadala u liturgiku.

Još je važnije, što se priređivač ovog novog izdanja nije držao gore spomenutih direktiva gledom na istočni obred. Ovo je doduše udžbenik za rimokatolike, ali bi ipak bilo korisno, a i potrebno, da se dade kratki prijedlog i poredba istočnog obreda prema zapadnom, osobito u koliko se to odnosi na svetu misu, da vjernici zapadnog obreda barem donekle znadu tok i značenje istočnog obreda svete mise.

Mimoilazeći sve ostale pojedinosti, valja da istaknem još samo to, da je definicija liturgije, pa prema tomu i liturgike, kako je daje taj udžbenik na str. 2. pod br. 4. kriva, jer je preširoka: »Katolička liturgija jesu svi oni sv. znakovi i sva djela, kojima štujemo Boga izvanjim štovanjem i kojima zato od Boga milosti dobivamo«. Prema ovoj definiciji nema razlike između javnog i privatnog štovanja Boga, nitj je označeno u čemu stoji ta razlika. Prema ovoj bi definiciji i svaka privatna molitva, samo ako »štujemo Boga izvanjim štovanjem«, a ne tek nutrašnjim načinom, bila dio liturgije. A to nikako ne stoji.

Iz svega, što je rečeno, slijedi, da se ni »privatna izdanja« naših vjeronaučnih udžbenika ne bi smjela izdavati ovako na laku ruku, bez potrebne stručne kontrole i cenzure.

Dr. D. Kniewald.

Scheeben dr. Math. Joseph; Die Mysterien des Christentums, III. Auflage, bearbeitet von Dr. Arnold Rademacher, Freiburg i. B. 1932, Herder, 8, str. XXIV—591.

Jedno od najznamenitijih djela na polju spekulativne teologije novijega doba izašlo je evo u 3. izdanju. Ono obrađuje po redu otajstva kršćanske religije načinom i spremom, koja služi na čast i pokojnom autoru i katoličkoj teološkoj nauci. Duboka Scheebenova analiza, po sudu i samog izdavača Dr. Rademachera, nije u posljednje vrijeme našla ravnog nasljednika. Zato je naročito onima, koji dogmatsku stranu bogoslovlja nisu imali prilike dublje i svestranije proučiti, Sch.-ovo djelo prvorazredna pomoćna knjiga, koja će im pružiti vanrednu korist ne samo za lični njihov unutrašnji doživljaj, nego i za spremu u praktičnom dušobrižničkom radu.

Broširano stoji ovo djelo 6 M. Treba da resi knjižicu svakoga bogoslova.

A. Ž.

Herders Welt- und Wirtschafts-Atlas mit vollständigem alphabetischem Ortsverzeichnis und auswechselbarem Statistikteil »Die Welt in Maas und Zahl«. Freiburg i. B. 1932.

Novi Herderov leksikon donasa potpuni atlas u posebnom jednom svesku i kraj toga statistiku potpunog imovinskog stanja sviju zemalja na svijetu. Oba ova dijela pružaju u pravom smislu riječi potpunu sliku naše čitave zemlje. U vrijeme, gdje se najudaljeniji, često jedva i po imenu poznati krajevi, mjesta i gradovi spominju u dnevnom političkom, gospodarskom i kulturnom životu, pruža ovo djelo neprocjenjivu korist. Prika-